

به‌کارگیری روش استقرائی شهید صدر

حیدر حب الله

ترجمه: محمد رضا ملانی

سؤال¹: آیا روش استقرائی به کاررفته در مباحث اصولی و فقهی شهید صدر دقیقاً همان چیزی است که در نتیجه پژوهش‌هایشان پیرامون نظریه شناخت در کتاب بنیادهای منطقی استقرا به آن دست‌یافته‌اند؟ چارچوب و ویژگی‌های کاربردی این روش در مباحث فقهی و اصولی چیست؟ آیا چهره‌های بارز میان شاگردان شهید صدر نیز در مباحث فقهی و اصولی خود علاوه بر به‌کاربردن این نظریه شناختی، هم‌راستای با فقه معاصر در پیشرفت آن هم تلاش کرده‌اند؟

پاسخ: شما می‌توانید برای آگاهی بیشتر از این نظریه و پیامدهای آن در علم اصول فقه، فقه، رجال و ... به برخی از مقالات اینجانب در این زمینه مراجعه کنید، ضمن اینکه این مقالات هم در وبسایت من در اختیار مخاطبان قرار گرفته است و هم به عنوان محتوایی از دو کتاب علم الکلام المعاصر و دراسات فی الفقه الاسلامی المعاصر منتشر شده‌اند. پس برای یافتن آن‌ها این دو عنوان را جستجو بفرمایید:

1- معالم الابداع الاصول عند الشهيد صدر

2- علم الکلام المعاصر، قرائة فی التجربة الکلامية للشهيد الصدر

اما در رابطه با نکته پایانی پرسشستان می‌توانم بگویم که به نظر من سرعت به‌کارگیری نظریه شهید سید محمدباقر صدر درون علوم اسلامی مانند فقه، اصول، رجال، حدیث و ... شدیداً کاهش یافته است. اگرچه پیروان مکتب شهید صدر و شاگردان ایشان برخی از مباحث اصولی را – همچون تواتر و اجماع- هماهنگ با نظریه احتمال ایشان پیش‌می‌برند، ولی کنارگذاشتن این نظریه در مسائل گوناگون این علوم از جانب ایشان باعث شده که نتوانیم به نحوی گسترده به‌کارگیری این نظریه را درون این علوم مشاهده کنیم.

این‌گونه تعامل با نظریه شهید صدر می‌تواند دلایل گوناگونی داشته باشد و هر کسی شرایط و توجیهاات خود را داشته باشد. به هر حال امیدواریم تا آیندگان این نظریه را گسترده‌تر به‌کارگیرند و هموار در پیشرفت آن تلاش کنند.

¹ حیدر حب الله، إضاءات فی الفكر والدين والاجتماع 4: سوال: 548.